

QUICKSCAN FLORA & FAUNA IN HET LANDINRICHTINGSGBIED WINTELRE-OERLE

Quickscan flora en fauna in het landinrichtingsgebied Wintelre-Oerle

M. van Delft, C. Knotters & Th. de Jong

Quickscan flora en fauna in het landinrichtingsgebied Wintelre - Oerle

© 2011 Ecologisch Adviesbureau Viridis bv, Culemborg

Ecologisch Adviesbureau Viridis bv
Beesdseweg 3-18
4104 AW Culemborg
T 0345 753 275
info@bureau-iridis.nl
www.bureau-iridis.nl
KvK 110 557 87
Btwnr NL 8212 39 119 B01
Triodos Bank 19 84 48 600

Tekst en samenstelling: M. van Delft, C. Knotters & Th. de Jong
Foto's in rapport: C. Knotters
Foto voorblad: C. Knotters, Duiker onder Grote Vliet
Projectnummer: 2011-84
Wijze van citeren: Delft, M, van, C. Knotters & Th. de Jong 2011. Quicksan flora en fauna in het landinrichtingsgebied Wintelre - Oerle. Ecologisch Adviesbureau Viridis, Culemborg.

In opdracht van: Dienst Landelijk Gebied, Regio Zuid
Contactpersoon: Mw. M. Lazeroms

Status: Definitief 12-12-2011

Ondertekening: Th. de Jong Directeur Paraaf:

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van de opdrachtgever zoals hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit deze rapportage mag worden vermenigvuldigd of openbaar gemaakt worden door middel van scanning, druk, internet, fotokopie of andere wijze zonder schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en Ecologisch Adviesbureau Viridis, noch mag het zonder deze toestemming voor een ander doel gebruikt worden dan waarvoor het vervaardigd is.

Ecologisch Adviesbureau Viridis is niet aansprakelijk voor vervolgschade, alsmede schade die voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van de werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Ecologisch Adviesbureau Viridis. De opdrachtgever vrijwaart Ecologisch Adviesbureau Viridis voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Ecologisch Adviesbureau Viridis is lid van het Netwerk Groene Bureaus, brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging.

Inhoud

1	Inleiding	3	6.3	Vogels	16
1.1	Aanleiding en context	3	6.4	Vissen	17
1.2	Vraagstelling	3	6.5	Zoogdieren	17
2	Gebiedsbeschrijving	5	6.6	Vaatplanten	18
2.1	Beschrijving onderzoeksgebied	5	6.7	Conclusie	18
2.2	Vergunningen en ontheffingen	7	7	Effecten op strikt beschermde	
3	Wettelijke bescherming van soorten	9	soorten		19
4	Methode	11	7.1	Amfibieën	19
4.1	Bronnenonderzoek	11	7.2	Reptielen	19
4.2	Veldonderzoek	11	7.3	Vogels	19
5	Voorgenomen ingrepen	13	7.4	Vissen	19
5.1	Water en bodem	13	7.5	Zoogdieren	20
5.2	Natuur	13	7.6	Vaatplanten	20
5.3	Landbouw	13	7.7	Conclusie	20
5.4	Landschap en cultuurhistorie	13	8	Ontheffingsaanvraag	21
5.5	Recreatie	13	8.1	Mitigerende maatregelen	21
6	Resultaten van het onderzoek	15	8.2	Gegevens analyse	21
6.1	Amfibieën	15	8.3	Aanbevelingen	21
6.2	Reptielen	15	8.4	Conclusie	21
			9	Literatuur	23

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en context

Sinds december 2009 is het Wilg Inrichtingsplan Wintelre - Oerle van kracht. Gedeputeerde Staten van Noord Brabant denken met dit inrichtingsplan een belangrijke stap te zetten om het landelijk gebied van Wintelre - Oerle vitaal te houden. Naast landbouwkundige structuurverbetering worden ook diverse maatregelen op het gebied van waterkwaliteit, natuur, landschap, cultuurhistorie en recreatie uitgevoerd.

De voorgenomen ingrepen hebben mogelijk negatieve effecten op beschermde soorten flora en fauna in het plangebied. Dienst Landelijk Gebied, Regio Zuid heeft Ecologisch Adviesbureau Viridis B.V. opdracht gegeven een quickscan ten behoeve van de Flora- en faunawet uit te voeren.

1.2 Vraagstelling

Om goed voorbereid te zijn op een eventueel noodzakelijke ontheffingsaanvraag van de Flora- en faunawet wil Dienst Landelijk Gebied antwoord op de volgende vragen:

- Zijn er voldoende gegevens van voldoende kwaliteit beschikbaar om de effecten op beschermde soorten te kunnen beoordelen?
- Zo ja, is het, als gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode, noodzakelijk een uitgebreide natuurtoets op te stellen en eventueel een ontheffing van de FF-wet aan te vragen?
- Zo nee, welke onderzoeken moeten aanvullend uitgevoerd worden om een gedegen effectenanalyse op te kunnen stellen?

2 Gebiedsbeschrijving

2.1 Beschrijving onderzoeksgebied

Het inrichtingsplan Wintelre - Oerle heeft betrekking op het landelijk gebied rondom Wintelre. Het landinrichtingsgebied valt in zowel de gemeente Eersel als de gemeente Veldhoven en heeft een totale oppervlakte van circa 1500 ha. Het landinrichtingsgebied ligt ten zuiden van de Oostelbeerse Heide ingeklemd tussen de Buikheide en het vliegveld Eindhoven Airport. In deze quickscan is niet het gehele landinrichtingsgebied onderzocht. Het onderzoeksgebied bestaat uit de watergang ten noorden van Wintelre en watergang de Bruggenrijt. Beide waterlopen, de oe-

verzones en in de nabijheid aanwezige groenstructuren en bos zijn onderzocht.

De watergang ten noorden van Wintelre wordt opgeschoond en de Bruggenrijt wordt heringericht met natuurvriendelijke oevers en ecologische stapstenen. De effecten van bovengenoemde maatregelen op aanwezige beschermde soorten zijn in beeld gebracht. De effecten van ingrepen in de overige delen van het landinrichtingsgebied zijn niet onderzocht.

Figuur 1 | Overzicht van het onderzoeksgebied.

— Begrenzing onderzoeksgebied.

In onderstaande afbeeldingen wordt een overzicht van het onderzoeksgebied weergegeven. Op de eerste vier foto's zijn delen van de Bruggenrijt weergegeven. De beekloop stond geheel droog tijdens het

veldbezoek. De twee laatste foto's geven delen van de op te schonen watergang ten noorden van Wintelre weer. Deze watergang is voor een deel watervoe-rend, de rest van de watergang staat droog.

2.2 Vergunningen en ontheffingen

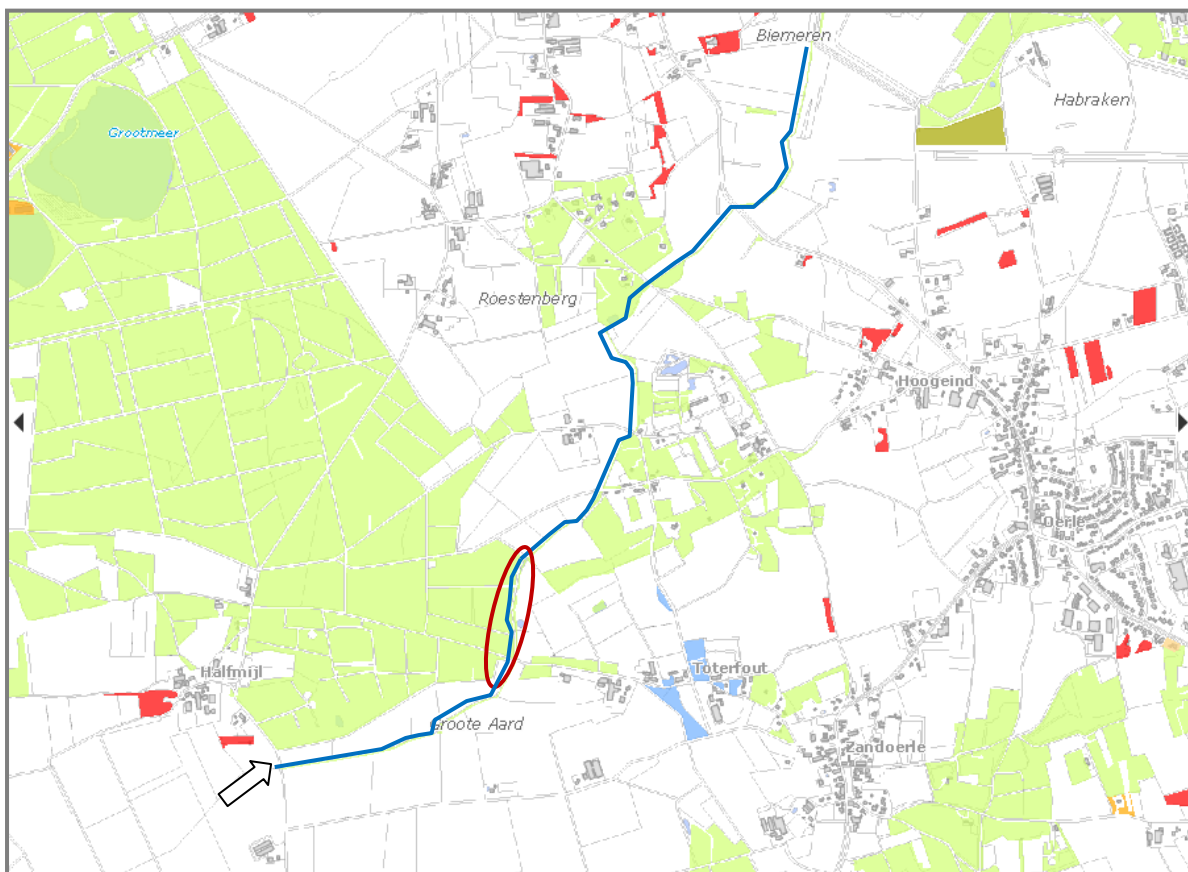
Om te bepalen welke natuurwetgeving relevant is bij het uitvoeren van ruimtelijke ingrepen is de ligging van het plangebied ten opzichte van (beschermde) natuurgebieden van belang.

De op te schonen watergang ten noorden van Wintelre ligt buiten de begrenzing van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

Binnen de EHS liggen de Bruggenrijt en het bos waar een strook gekapt wordt ten behoeve van het schouwpad ten noorden van Toterfout (figuur 2). Bij ingrepen die de waarden en kenmerken van de EHS kunnen aantasten is het noodzakelijk een toetsing in het kader van het Nee, tenzij-regime uit te voeren. De voorgenomen ingrepen aan de Bruggenrijt worden

uitgevoerd ten behoeve van de waterkwaliteit en natuurontwikkeling. Het vergraven van de oevers en het realiseren van stapstenen draagt bij aan een meer natuurlijke inrichting van de EHS. Het is niet noodzakelijk een uitgebreide toetsing in het kader van het Nee, tenzij-regime uit te voeren. Wellicht is voor het kappen van het bos een kapvergunning noodzakelijk. Het onderzoeksgebied ligt binnen een straal van 3 km van Natura2000-gebied Kempenland-West. Het is echter niet waarschijnlijk dat de ingrepen significante negatieve effecten op de aangewezen instandhoudingsdoelen hebben. Hierdoor is het niet noodzakelijk een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet aan te vragen.

Figuur 2 | Ligging van de EHS t.o.v. het onderzoeksgebied (Bron: Kaartmachine provincie Noord-Brabant).

- Bruggenrijt (EHS).
- EHS.
- Globale ligging te kappen bos.

3 Wettelijke bescherming van soorten

De Flora- en faunawet is alleen (met uitzondering van de zorgplicht) van toepassing op de in de wet aangegeven beschermde soorten. Dit zijn alle van nature in Nederland voorkomende zoogdiersoorten (met uitzondering van bruine rat, zwarte rat en huismuis), alle soorten amfibieën en reptielen, bepaalde soorten vissen (met uitzondering van soorten van de Visserijwet 1963) en alle van nature op het Europese grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie voorkomende vogelsoorten. Bovendien is een aantal planten- en diersoorten aangewezen als zijnde beschermde soorten. De Flora- en faunawet bevat een aantal verbodsbepalingen om er voor te zorgen dat de in het wild levende soorten zoveel mogelijk 'met rust gelaten' worden.

Op 21 februari 2005 is een Algemene Maatregel van Bestuur betreffende artikel 75 van de FF-wet van kracht geworden. Hierbij wordt onderscheid tussen de soorten aangebracht, waarbij de volgende groepen worden onderscheiden:

1 'Algemene soorten'

Voor deze soorten geldt dat voor ruimtelijke ingrepen een vrijstelling wordt verleend. Er hoeft geen ontheffing van Art. 75 van de FF-wet te worden aangevraagd. Wel is op de ingrepen de zorgplicht van toepassing. De zorgplichtbepaling houdt in dat een ieder

voldoende zorg in acht neemt voor de in het wild levende planten en dieren, evenals voor hun directe leefomgeving.

2 'Overige soorten'

Voor deze soorten geldt dat bij ruimtelijke activiteiten geen ontheffing Art. 75 van de FF-wet hoeft te worden aangevraagd, mits de activiteiten worden uitgevoerd volgens een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Zolang een dergelijke gedragscode nog niet is geformuleerd zijn ruimtelijke activiteiten met betrekking tot deze soorten wel ontheffingsplichtig.

3 'Bijzondere soorten'

Dit zijn soorten die vermeld staan in bijlagen van de Habitatrichtlijn, alle vogelsoorten en enkele op de Rode Lijsten vermelde soorten. Voor deze soorten geldt dat voor ruimtelijke ingrepen een ontheffing aangevraagd moet worden van Art. 75 van de FF-wet. Deze ontheffing zal getoetst worden aan drie criteria:

- Is er sprake van een in bij de wet genoemd belang;
- Is er een alternatief, zo ja, dan geldt dat het alternatief uitgevoerd dient te worden. Zo nee, dan wordt de ingreep aan de wet getoetst;
- De geplande ingreep doet geen afbreuk aan de duurzame staat van instandhouding van de soort.

4 Methode

Om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden is allereerst een bronnenonderzoek uitgevoerd, waarna het gebied door middel van een veldbezoek is onderzocht. Het bronnenonderzoek en het veldbezoek vormen samen de quickscan.

4.1 Bronnenonderzoek

Er is een bronnenonderzoek met behulp van verspreidingsatlassen van verschillende soortgroepen verricht. Ook is het archief van Bureau Viridis geraadpleegd. Daarnaast is gebruik gemaakt van websites als Zoogdieratlas.nl en Waarneming.nl.

Het bronnenonderzoek heeft zich voornamelijk gericht op de aanwezigheid van strikt beschermde soorten in watergangen, oeverzones en vijvers zoals vissen, reptielen, amfibieën, vaatplanten en grondgebonden zoogdieren. Ook is onderzocht welke soorten eventueel aanwezig kunnen zijn in de te kappen bosstrook waaronder overwinterende reptielen en amfibieën, vleermuizen, eekhoorns en jaarrond beschermde vogelsoorten als buizerd en boomvalk.

4.2 Veldonderzoek

Planten en dieren worden normaliter op een aantal momenten in het jaar onderzocht. Veel soorten, waaronder dagvlinders, libellen en sprinkhanen zijn fysiek niet steeds als imago aanwezig waardoor ze niet het hele jaar door onderzocht kunnen worden. Kleine zoogdieren zijn door de winterse omstandigheden in aantal gedecimeerd zodat vangstresultaten in de winter geen goed beeld van de aanwezige soorten en aantallen geven. In de wintermaanden zijn vleermuizen in winterrust en kan geen vleermuisonderzoek uitgevoerd worden. Indien een dergelijk uitgebreid onderzoek niet mogelijk is, of indien eerst onderzocht moet worden of een uitgebreid onderzoek noodzakelijk is wordt gewoonlijk een voortoets of quickscan uitgevoerd.

Het veldbezoek heeft plaats gevonden op 17 november 2011. Tijdens het veldbezoek is op basis van geografische ligging, terreingesteldheid en expert judgement beoordeeld of in het onderzoeksgebied (moge-

lijk) beschermde soorten voorkomen of kunnen voorkomen. Door de aanwezige biotopen te beoordelen op geschiktheid voor beschermde soorten is een inschatting gemaakt van het eventueel voorkomen van de strikt beschermde soorten. Hierna worden de gebruikte onderzoeksmethoden voor de verschillende soortgroepen toegelicht.

– Amfibieën

In waterhoudende poelen in en nabij het onderzoeksgebied is met behulp van een schepnet gezocht naar aanwezige amfibieën en larven. De trefkans is klein in de wintermaanden en door middel van het beoordelen van de geschiktheid van de biotopen is een inschatting gemaakt van het voorkomen van deze soorten.

– Vogels

Er is geen vlakdekkend broedvogelonderzoek uitgevoerd. Tijdens het veldbezoek is gericht gezocht naar nesten en nestplaatsen van vogelsoorten die op de zogenaamde Vogellijst van jaarrond beschermde nesten staan. In het plangebied aangetroffen jaarrond beschermde nesten zijn genoteerd.

– Zoogdieren

De oeverzones van de watergangen zijn beoordeeld op geschiktheid voor waterspitsmuis. Daarnaast zijn te kappen bomen gecontroleerd op de aanwezigheid van mogelijke vaste rust- en verblijfplaatsen van zoogdieren als vleermuizen en eekhoorns.

– Vissen

Tijdens het veldbezoek bleek dat de Bruggenrijt geheel droog stond. Ook de watergang ten noorden van Wintelre stond grotendeels droog. Het was niet noodzakelijk om de watergangen te bemonsteren op de aanwezigheid van beschermde vissoorten. In de poel bij Toterfout is steekproefsgewijs met een steeknet naar de aanwezigheid van beschermde vissoorten gezocht.

– Overige soortgroepen

Zichtwaarnemingen van strikt beschermde soorten van overige soortgroepen als vaatplanten, reptielen, vlinders en libellen zijn genoteerd. Ook voor deze

soorten zijn de aanwezige biotopen beoordeeld op geschiktheid.

5 Voorgenomen ingrepen

Naast landbouwkundige structuurverbetering worden ook diverse maatregelen op het gebied van waterkwaliteit, natuur, landschap, cultuurhistorie en recreatie uitgevoerd in het landinrichtingsgebied. Hierna worden de verschillende ingrepen toegelicht welke negatieve effecten kunnen veroorzaken op eventueel aanwezige strikt beschermde flora en fauna.

5.1 Water en bodem

Het plangebied is sterk verdroogd. De verdroging wordt grotendeels veroorzaakt door drinkwaterwinning, een toename in de bebouwing en de ontwatering van het vliegveld Eindhoven Airport (DLG, 2009). De gevolgen van deze verdroging zijn duidelijk in het veld te zien. De Bruggenrijt stond tijdens het veldonderzoek op 17 november 2011 geheel droog. Aan de ontwikkeling van de vegetatie in de droge watergang is te zien dat de watergang al geruime tijd droog staat. Tijdens het veldbezoek werd duidelijk dat de watergangen een groot deel van het jaar droog staan (Mond. med. omwonenden, 2011).

Het bestaande profiel van de Bruggenrijt (circa 5,8 km) wordt geoptimaliseerd. Ook overige primaire waterlopen worden verbeterd en schouwpaden worden aangelegd ten behoeve van het onderhoud van waterlopen. Door de aanleg van drempels in de Bruggenrijt worden het gemiddelde waterpeil en de grondwaterstand plaatselijk verhoogd. Deze maatregelen hebben samen met de inrichting van de stapstenen en natuurvriendelijke oevers, het effect dat de Bruggenrijt voor langere perioden watervoerend zal zijn.

5.2 Natuur

Er worden natte en droge verbindingzones aangelegd. Bij de aanleg van de verbindingzones wordt gestreefd naar een oppervlakte van 2,5 ha per kilo-

meter watergang. De ecologische verbindingzones worden ingericht met stapstenen en zijn gericht op het ontwikkelen van leefgebied voor soorten als kamsalamander en knoflookpad. Om geschikte verbindingen voor deze soorten te realiseren worden poelen gegraven en bestaande vijvers zoals bij 't Koepeltje worden opgeschoond en hersteld. Daarnaast worden droge verbindingen voor (kleine) zoogdieren en amfibieën aangelegd in de vorm van faunapassages en groenstructuren.

5.3 Landbouw

Voor de landbouw wordt een herverkaveling uitgevoerd waardoor de landbouwkundige structuur verbeterd wordt. Kavelaanvaardingswerken, zoals bijvoorbeeld het verleggen van sloten, het verbeteren van ontsluiting en het verplaatsen van beplanting wordt zoveel mogelijk beperkt. In onderhavige quickscan is enkel onderzoek uitgevoerd in en nabij de watergang ten noorden van Wintelre en de Bruggenrijt. Indien kavelaanvaardingswerken effecten op aanwezige strikt beschermde soorten kunnen veroorzaken is het noodzakelijk een aanvullend onderzoek uit te voeren in het kader van de Flora- en faunawet.

5.4 Landschap en cultuurhistorie

De bestaande landschappelijke en cultuurhistorische elementen worden behouden en wanneer noodzakelijk ontwikkeld en versterkt. Door het behouden en ontwikkelen van de kampstructuren wordt de identiteit van het gebied Wintelre - Oerle behouden.

5.5 Recreatie

De routestructuren in het gebied zullen verbeterd worden. Er wordt circa 11 km aan wandelroutes gerealiseerd.

6 Resultaten van het onderzoek

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de resultaten van het bronnenonderzoek en het veldbezoek.

6.1 Amfibieën

Tijdens het veldbezoek zijn geen amfibieën aangetroffen. Omdat de watergangen grotendeels droog staan was het niet noodzakelijk om met behulp van een schepnet naar amfibieën te zoeken. Ook de te herstellen vijver nabij 't Koepeltje staat al geruime tijd droog. Op deze locatie is een ruigte ontstaan. In het plangebied is geen geschikt voortplantingsbiotoop voor (strikt beschermde) amfibieën aanwezig.

Circa 20 m ten zuidoosten van de Bruggenrijt bij Toerfout ligt een voor amfibieën geschikte poel in het bos. De poel is met het schepnet onderzocht, maar er zijn geen amfibieën aangetroffen.

In de omgeving van het plangebied zijn waarnemingen van de strikt beschermde soort Alpenwatersalamander bekend. Deze waarnemingen zijn gedaan in een tuinvijver (Waarneming.nl). Ook uit de werkatlas amfibieën en reptielen in Noord-Brabant (Van Delft & Schuitema, 2005) en De amfibieën en reptielen van Nederland (Creemers, 2009) blijkt het voorkomen van Alpenwatersalamander in de omgeving van het plangebied. Mogelijk komen ook knoflookpad en kamsalamander voor in de omgeving van het onderzoeksgebied (Creemers, 2009).

Het is niet aannemelijk dat bovengenoemde strikt beschermde amfibieën in het plangebied zelf voorkomen. Het plangebied is te sterk verdroogd waardoor geen geschikte biotopen zoals voortplantingspoelen voor amfibieën aanwezig zijn. Omdat voortplantingspoelen ontbreken is het niet waarschijnlijk dat soorten het plangebied als overwinteringsbiotoop gebruiken. Amfibieën maken gebruik van overwinteringsbiotoop nabij voortplantingspoelen.

6.2 Reptielen

Tijdens het veldbezoek zijn geen reptielen waargenomen. Deze werden gezien de datum van het onderzoek ook niet verwacht tijdens het veldbezoek. In november zijn reptielen in winterslaap en kunnen niet meer worden aangetroffen.

In de omgeving van het plangebied zijn enkel oude waarnemingen van voor 1985 bekend van hazelworm (Creemers, 2009). Daarnaast komt levendbarende hagedis voor in de omgeving van het plangebied (Creemers, 2009). Het is niet waarschijnlijk dat hazelworm en levendbarende hagedis voorkomen in het plangebied. De oevers en aangrenzende landbouwgronden vormen ongeschikt leefgebied voor deze soorten. Daarnaast zijn de waarnemingen van hazelworm te oud (voor 1985) en is de soort recentelijk niet meer aangetroffen in de omgeving van het plangebied.

Locatie van de te herstellen poel ten zuiden van het vliegveld.

Geschikte voortplantingspoel voor amfibieën.

De kans bestaat dat levendbarende hagedis voorkomt in de gebieden Buikheide en Oostelbeerse Heide. Het is echter niet aannemelijk dat de levendbarende hagedis zich bevindt in de te kappen bosstrook. De soort mijdt dicht bos en geeft de voorkeur aan heide terreinen en daaraan grenzende bosranden.

6.3 Vogels

Er is geen vlakdekkend broedvogelonderzoek uitgevoerd in het plangebied. Tijdens het veldbezoek is specifiek gekeken naar de aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten van vogels als buizerd, sperwer en bosuil. Naast de watergang, ten noorden van Wintelre is een nest aangetroffen in een zomereik, dat volgens de eigenaar wordt gebruikt door een buizerd. Nesten van buizerd zijn jaarrond beschermd volgens

de Vogellijst onder categorie 4 (zie kader). Verder zijn geen jaarrond beschermde nesten aangetroffen in het plangebied, ook niet in de te kappen bosstrook. In deze bosstrook komen zeker algemeen voorkomende soorten broedvogels voor.

In de omgeving van het plangebied is vaak territorium indicerend gedrag van vogels met een jaarrond beschermd nest waargenomen (Waarneming.nl). Het is aannemelijk dat veel van deze soorten, waaronder steenuil, bosuil, sperwer en buizerd, in de omgeving van het plangebied broeden. Deze nesten zijn allemaal aangetroffen ver buiten de invloedsferen van de ingrepen voornamelijk in de omgeving van het Rouwven, de Roestenberg en aan de westzijde van het vliegveld.

Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten

De meeste vogels gebruiken hun nest slechts eenmalig voor de voortplanting. Elk jaar bouwen de dieren een nieuw nest op meestal een andere locatie. Nesten van deze vogels zijn slechts gedurende het broedseizoen beschermd. Er zijn echter ook vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn en waarop de verbodsbepalingen van artikel 11 van de FF-wet het gehele jaar van toepassing zijn. Er worden 5 categorieën onderscheiden:

1. Vogels waarvan de nesten ook buiten het broedseizoen als vaste rust- en verblijfplaats gebruikt worden (voorbeeld: steenuil).
2. Koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk zijn van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: gierzwaluw en huismus).
3. Vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: ooievaar en kerkuil).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen. (voorbeeld: buizerd en ransuil).
5. De volgende vogelsoorten behoren tot deze categorie: vogels die weliswaar terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of in de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. De nesten van deze soorten zijn buiten het broedseizoen niet beschermd.

6.4 Vissen

In het plangebied zijn geen (beschermde) vissoorten aangetroffen. De Bruggenrijt en de watergang ten noorden van Wintelre stonden grotendeels droog en scheppen naar vissoorten was niet noodzakelijk. Het 'watervoerende' deel nabij de bebouwing van Wintelre bevatte circa 5-10 cm vies melkachtig water en een dikke laag modder. Enkel de poel nabij Toterfout, ten zuidoosten van de Bruggenrijt bevatte water op het moment van het veldbezoek. Deze poel is met behulp van een schepnet onderzocht op aanwezigheid van vissen. Er zijn geen (strikt beschermde) vissen in deze poel aangetroffen. Het plangebied is ongeschikt voor strikt beschermde vissoorten, vanwege de sterke verdroging is geen geschikt leefgebied aanwezig. De watergangen kunnen geschikt leefgebied gaan vormen wanneer deze het gehele jaar door watervoerend kunnen zijn.

6.5 Zoogdieren

– Grondgebonden zoogdieren

Tijdens het veldbezoek zijn geen strikt beschermde zoogdieren of sporen van deze soorten aangetroffen. Omdat de trefkans van zichtwaarnemingen of sporen van zoogdieren klein is in de wintermaanden zijn de aanwezige biotopen beoordeeld op de geschiktheid voor strikt beschermde zoogdieren. Hierbij is vooral naar de oeverzone van de Bruggenrijt en de op te schonen watergang gekeken. De Bruggenrijt stond geheel droog en was recentelijk geschoond. De andere watergang stond grotendeels droog. Waterspitsmuis wordt aangetroffen in watergangen met schoon, niet te voedselrijk water met een goed ontwikkelde watervegetatie en ruig begroeide oevers. De watergangen in het onderzoeksgebied grenzen grotendeels aan landbouwgronden met intensief beheerde akkers, graslanden en boomkwekerijen. De watergangen zijn niet watervoerend en hebben geen waterve-

getatie en ruig begroeide oevers en zijn daarom niet geschikt als leefgebied voor waterspitsmuis.

In de strook bos die gekapt gaat worden zijn geen nesten van eekhoorn aangetroffen.

Uit het bronnenonderzoek (Waarneming.nl) bleek dat eekhoorn in de omgeving van het plangebied voorkomt. Andere strikt beschermde soorten als waterspitsmuis en das zijn niet bekend in de omgeving van het plangebied. Deze soorten worden gezien de verspreidingsgegevens en de terreingesteldheid ook niet verwacht.

– Vleermuizen

De te kappen bomen zijn gecontroleerd op de aanwezigheid van holtes voor vleermuizen. Er zijn geen geschikte holten in de bomen aangetroffen. De groenstructuren langs de watergangen zijn niet aangesloten en vormen niet overal geschikte vliegroutes en foerageergebied. Vleermuizen verplaatsen zich door het landschap met behulp van ultrasone geluiden. Deze worden in een per soort verschillende frequentie en ritme uitgezonden. De teruggaatste geluiden geven de vleermuis een beeld van zijn omgeving. Op plaatsen waar de groenstructuren in verbinding staan met andere groenstructuren langs wegen kunnen deze wel dienen als vliegroute en foerageergebied. Daarnaast kunnen vleermuizen als watervleermuis de watergangen gebruiken als vliegroute. De droge en smalle watergangen vormen geen aantrekkelijk leefgebied voor watervleermuizen.

In de databases van Zoogdieratlas.nl en Waarneming.nl zijn geen waarnemingen van vleermuizen in het plangebied bekend. In de omgeving van het plangebied komen wel vleermuizen voor (Zoogdieratlas.nl) waaronder gewone dwergvleermuis, gewone grootvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis en watervleermuis.

Het is waarschijnlijk dat deze soorten het plangebied ook gebruiken als foerageergebied en eventueel gebruik maken van lijnvormige structuren als vliegroute.

6.6 Vaatplanten

Tijdens het veldbezoek zijn geen strikt beschermde vaatplanten aangetroffen. Gelet op de huidige inrichting en het gebruik van het terrein worden deze geheel niet verwacht in de delen die landbouwkundig in gebruik zijn. In de delen die grenzen aan de bospercellen kunnen mogelijk strikt beschermde soorten voorkomen, deze zijn echter niet aangetroffen.

6.7 Conclusie

- Er zijn geen strikt beschermde amfibieën aangetroffen in het plangebied. Deze worden vanwege de sterke verdroging ook niet verwacht. In de omgeving komen Alpenwatersalamander en wellicht kamsalamander en knoflookpad voor;

- Er zijn geen reptielen aangetroffen en deze worden gezien de terreingesteldheid van het plangebied ook niet verwacht;
- In een zomereik nabij de watergang ten noorden van Wintelre is een buizerdnest aangetroffen. Andere jaarrond beschermde nesten zijn niet aanwezig. In de te kappen bosstrook komen zeer waarschijnlijk algemene broedvogels tot broeden;
- Er zijn geen strikt beschermde grondgebonden zoogdieren aangetroffen in het plangebied. Deze worden gezien de terreingesteldheid en verspreidingsgegevens ook niet verwacht;
- Het is waarschijnlijk dat verschillende soorten vleermuizen van het plangebied gebruik maken als vliegroute en foerageergebied. Vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen zijn niet aangetroffen;
- Strikt beschermde vaatplanten zijn niet aangetroffen in het plangebied en worden buiten het bosperceel bij Toterfout ook niet verwacht.

Bruggenrijt ter hoogte van te kappen bosstrook (rechts op de foto) met aan de oost zijde van de waterloop vochtig loofbos (links op de foto).

7 Effecten op strikt beschermde soorten

In het plangebied is een aantal strikt beschermde soorten aangetroffen of te verwachten. De voorgenomen ingrepen kunnen negatieve effecten op strikt beschermde soorten veroorzaken. De effecten zijn uiteraard sterk afhankelijk van de periode en methode van uitvoering van de werkzaamheden. In de volgende paragrafen worden de eventuele effecten per soortgroep beschreven.

7.1 Amfibieën

Het plangebied is te sterk verdroogd en daardoor is geen geschikt voortplantingswater aanwezig. In de geschikte poel bij Toterfout buiten het plangebied zijn ook geen amfibieën aangetroffen. Vanwege het ontbreken van geschikt voortplantingswater is het niet aannemelijk dat strikt beschermde amfibieën de te kappen bosstrook gebruiken als overwinteringsbiotoop.

De voorgenomen ingrepen zullen geen negatieve effecten veroorzaken op strikt beschermde amfibieën omdat deze niet aanwezig zijn in het plangebied. Na uitvoering van de werkzaamheden wordt het plangebied geschikter voor amfibieën. Het aanleggen van waterhoudende poelen, natuurvriendelijke oevers, faunapassages en de verbeteringen aan het profiel van de Bruggenrijt zullen een positief effect op het voorkomen van amfibieën hebben. De voorgenomen maatregelen moeten ervoor zorgen dat de Bruggenrijt voor een langere periode watervoerend wordt en dat water langer in het plangebied wordt vastgehouden.

7.2 Reptielen

Er zijn geen reptielen aangetroffen in het plangebied. Deze worden gezien het ontbreken van geschikte biotopen ook niet verwacht. De voorgenomen ingre-

pen zullen dan ook geen effecten hebben op strikt beschermde reptielen.

7.3 Vogels

In het plangebied is een buizerdnest aangetroffen in een zomereik langs de watergang ten noorden van Wintelre. Het opschonen van deze watergang heeft geen effecten op de zomereik of op het nest van de buizerd. In het plangebied komen zeer waarschijnlijk algemene vogelsoorten tot broeden. De werkzaamheden kunnen broedende vogels verstoren. Dit is in overtreding met de Flora- en faunawet. Het is noodzakelijk om verstoring van broedende vogels te voorkomen. In het volgende hoofdstuk worden de te nemen mitigerende maatregelen beschreven om een overtreding van de Flora- en faunawet ten aanzien van broedvogels te voorkomen.

De werkzaamheden hebben geen invloed op de in de omgeving van het plangebied aanwezige nesten van sperwer, buizerd, steenuil en bosuil. Deze nesten zijn allemaal aangetroffen ver buiten de invloedssferen van de ingrepen voornamelijk in de omgeving van het Rouwven, de Roestenberg en aan de westzijde van het vliegveld.

7.4 Vissen

Er zijn geen strikt beschermde vissoorten aangetroffen in het plangebied en deze worden gezien het ontbreken van geschikte biotopen ook niet verwacht. De voorgenomen ingrepen hebben daarom geen negatieve effecten op strikt beschermde vissoorten. De ingrepen zijn gericht op het aanpakken van de verdroging in het plangebied. Indien de werkzaamheden de beoogde doelstellingen kunnen verwezenlijken en de watergangen permanent watervoerend worden, kan het plangebied geschikt worden voor strikt beschermde vissoorten.

7.5 Zoogdieren

– Grondgebonden

Tijdens het veldbezoek zijn geen grondgebonden zoogdieren of sporen van deze soorten zoals eekhoornnesten aangetroffen. Voor overige strikt beschermde grondgebonden zoogdieren ontbreekt geschikt biotoop. De ingrepen zullen geen effect hebben op deze soorten omdat ze niet voorkomen in het plangebied.

De realisatie van natte en droge ecologische verbindingen heeft een positief effect op het voorkomen van strikt beschermde zoogdieren in het plangebied.

– Vleermuizen

Gezien de bekende verspreidingsgegevens vanuit het bronnenonderzoek worden gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis en watervleermuis verwacht in het plangebied. Er zijn geen vaste rust- of verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen in de te kappen bosstrook. Mogelijk gebruiken bovengenoemde vleermuissoorten lijnvormige groenelementen in het plangebied als vliegrouete en/of foerageergebied. Behalve de bosstrook die ten behoeve van het schouwpad wordt gekapt, worden geen groenstructuren aangetast. Eventueel aanwezige vliegrouetes blijven behouden. De te kappen bosstrook kan een functie hebben als vliegrouete voor vleermuizen. Door een strook van 4 m te kappen en het overige bos te behouden zal deze mogelijke vliegrouete een aantal meters verschuiven. Er blijft voldoende bos behouden om dit verlies op te vangen. Ook mogelijke foerageergebieden worden niet aangetast door de werkzaamheden. Het kappen van een strook van 4 m bos zal geen effect op foeragerende vleermuizen

veroorzaken. De functionaliteit van het leefgebied wordt niet aangetast.

De ingrepen zullen positieve effecten hebben op vleermuizen. Een langere watervoerende periode en het aanleggen van natuurvriendelijke oevers en stapstenen vergroot het voedselaanbod voor vleermuizen.

7.6 Vaatplanten

Er zijn geen strikt beschermde vaatplanten aangetroffen in het plangebied en deze worden gezien het intensieve gebruik van de landbouwgronden ook niet verwacht. De werkzaamheden hebben geen negatieve effecten op strikt beschermde soorten omdat deze niet aanwezig zijn. De voorgenomen ingrepen zullen voor een natuurlijkere inrichting van het plangebied zorgen. Het gebied wordt hiermee meer geschikt voor strikt beschermde soorten planten.

7.7 Conclusie

- Het is zeer waarschijnlijk dat algemene broedvogels tot broeden komen in het plangebied. Het verstoren van broedvogels is in overtreding met de Flora- en faunawet. Het is noodzakelijk om verstoring te voorkomen door het uitvoeren van mitigerende maatregelen;
- De voorgenomen ingrepen hebben geen effect op andere strikt beschermde soorten dan algemene broedvogels omdat deze niet voorkomen in het plangebied;
- De uitvoering van de ingrepen heeft een positief effect op de verspreiding van strikt beschermde soorten. Het plangebied zal na de ingrepen meer geschikt zijn voor beschermde en bedreigde soorten.

8 Ontheffingsaanvraag

Uit de vorige hoofdstukken is gebleken dat buizerd is aangetroffen in het plangebied. Deze soort ondervindt echter geen negatieve effecten van de ingrepen. Daarnaast wordt een aantal vleermuissoorten verwacht in het plangebied. Ook deze soorten onder vinden geen effecten van de geplande ingrepen. Enkel aanwezige algemene broedvogels in de te kappen bosstrook en groenstructuren langs de watergangen kunnen negatieve effecten van de voorgenomen ingrepen ondervinden. Het verstoren van broedvogels betekent een overtreding van de Flora- en faunawet. Het is noodzakelijk om verstoring van broedgevallen te voorkomen door het uitvoeren van de juiste mitigerende maatregelen.

8.1 Mitigerende maatregelen

De volgende mitigerende maatregelen voorkomen verstoring van broedvogels en daarmee een overtreding van de Flora- en faunawet:

- De kapwerkzaamheden moeten buiten de broedperiode van vogels worden uitgevoerd. Voor het broedseizoen geldt geen standaard periode. Globaal kan de periode maart – augustus aangehouden worden;
- Het is mogelijk om voorafgaande aan de werkzaamheden het plangebied ongeschikt te maken voor broedvogels zodat tijdens uitvoering van de werkzaamheden geen broedgevallen aanwezig zijn in het plangebied.

8.2 Gegevens analyse

Bureau Viridis is van mening dat het niet noodzakelijk is om aanvullend onderzoek uit te voeren naar de aanwezigheid van strikt beschermde soorten in het voorjaar van 2012. Tijdens het veldbezoek is een goed beeld verkregen van de aanwezige biotopen in het plangebied en daaruit blijkt dat de watergangen en oeverzones ongeschikt zijn voor strikt beschermde soorten. In de te kappen bosstrook zijn geen vaste rust- en verblijfplaatsen van strikt beschermde soorten waargenomen en het is niet te verwachten dat deze tijdens een aanvullend onderzoek wel worden aangetroffen. In de wintermaanden (tijdens het veld-

bezoek) is het juist eenvoudiger om vleermuisholten, eekhoornnesten en vogelnesten aan te treffen door het ontbreken van blad aan de bomen.

8.3 Aanbevelingen

Het inrichtingsplan Wintelre - Oerle heeft een oppervlakte van circa 1500 ha. Voor circa 1450 ha wordt een herverkaveling uitgevoerd. In het kader van deze opdracht zijn alleen de nabije omgeving van de Bruggenrijt en de watergang ten noorden van Wintelre onderzocht. Wanneer kavelaanvaardingswerken zoals kappen van groenstructuren en verleggen van sloten, uitgevoerd moeten worden in andere delen van het inrichtingsgebied, dienen de effecten op beschermde soorten onderzocht te worden.

Uit het bronnenonderzoek is gebleken dat in het totale plangebied van de herverkaveling vele broedlocaties van vogels met jaarrond beschermde nesten aanwezig zijn. Daarnaast is het waarschijnlijk dat vleermuizen gebruik maken van de aanwezige lijnvormige groenstructuren in het plangebied.

In watervoerende sloten in het plangebied komen mogelijk strikt beschermde vissoorten als bittervoorn en kleine modderkruiper voor. Bij het verleggen van sloten dient met deze soorten rekening gehouden te worden.

8.4 Eind conclusie

- Het is noodzakelijk om mitigerende maatregelen uit te voeren om een overtreding van de Flora- en faunawet ten aanzien van broedvogels te voorkomen;
- Verstoring van broedende vogels moet altijd voorkomen worden;
- De ingrepen hebben geen effecten op andere strikt beschermde soorten;
- Bij andere ingrepen dan in onderhavige quickscan besproken, moeten aanvullend de effecten op strikt beschermde soorten worden onderzocht.

9 Literatuur

Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992.

Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Uitgeverij KNNV, Utrecht.

Creemers, R.C.M. & Delft, J.J.C.W. van (RAVON) (redactie), 2009.

De amfibieën en reptielen van Nederland. – Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, Nederland, Leiden.

Husting, F. & Vergeer, J., 2002

Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000
Uitgeverij KNNV, Utrecht.

Limpens H., Mostert K. & Bongers, W. 1997.

Atlas van de Nederlandse vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. KNNV uitgeverij, Utrecht.

Zwart, C.M. van der (Dienst Landelijk Gebied), 2009

Wintelre – Oerle, Inrichtingsplan, als bedoeld in artikel 17 van de Wet inrichting landelijk gebied.
Dienst Landelijk Gebied, Tilburg

Websites:

www.brabant.nl

www.zoogdieratlas.nl

www.waarneming.nl.

